

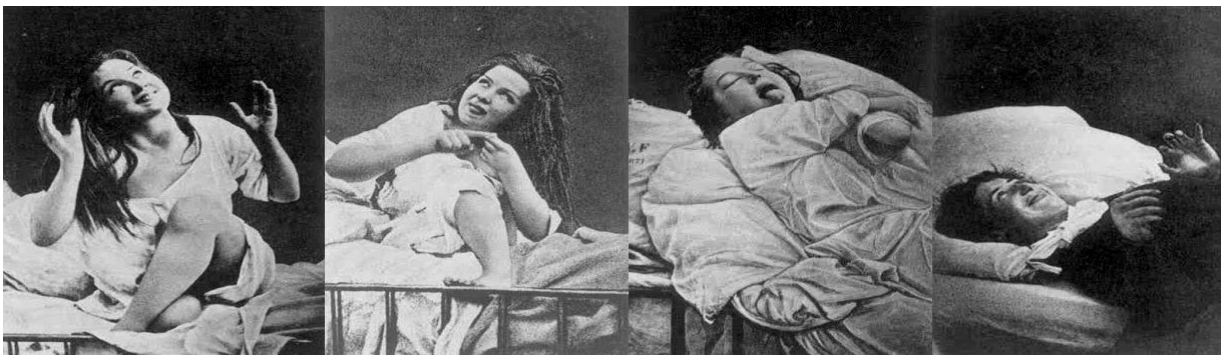
Toiminnalliset (neurologiset) oireet

Jari Kankaanpää
Neurologian vs yllääkäri
15.2.2023

Toiminnalliset oireet

- ▶ Toiminnallisia oireita on esiintynyt aina (ja kaikissa kulttuureissa)
- ▶ Oireet aina saaneet (ja saavat edelleen) aikaan ja kulttuuriin sopivan selitysmallin

Kulttuurioireyhtymät (HS 09/23)

Nuori katsoo Tiktokista videoita Touretten oireyhtymästä, ja pian hän saa itsekin oireita – Tästä on kyse sosiogeenisessä sairaudessa

Sosiogeeninen sairausilmiö on tunnettu pitkään, mutta nyt se saa somen kautta uusia muotoja.

Nimikkeet

- ▶ Toiminnallinen oireisto
- ▶ Psykosomaattinen oire
- ▶ Dissosiativinen oire
- ▶ Konversiohäiriö
- ▶ Somatisaatiohäiriö
- ▶ Somatoforminen häiriö
- ▶ Psykogeeninen oire

Luokittelua

		Tahdonalainen
Somatisaatiohäiriö Somatoforminen häiriö	Kokemuksia erinäisistä fyysisistä oireista	Ei
Toiminnalliset neurologiset oireet	Selkeitä neurologisia oireita	Ei
Hypokondria	Epärealistinen pelko vakavasta sairaudesta	Ei
Munchausen (by proxy)	Itsensä vahingoittaminen hoitoa saadakseen	Kyllä
Teeskentely	Yleensä sekundaaritetuuden tavoittelu	Kyllä

Toiminnallisen neurologisen sairauden määritelmä

- ▶ ICD-11:
- ▶ “Dissociative neurological symptom disorder is characterised by the presentation of motor, sensory, or cognitive symptoms that **imply an involuntary discontinuity** in the normal integration of motor, sensory, or cognitive functions and are **not consistent** with a recognised disease of the nervous system, other mental or behavioural disorder, or other medical condition. ”

”Psykogeeningen”

Movement disorders
Original research

Effects of *TPH2* gene variation and childhood trauma on the clinical and circuit-level phenotype of functional movement disorders

 Primavera A Spagnolo ¹, Gina Norato ², Carine W Maurer ³, David Goldman ⁴, Colin Hodgkinson ⁴, Silvina Horovitz ¹,

Mark Hallett ¹

Correspondence to Dr Primavera A Spagnolo, National Institute of Neurological Disorders and Stroke, National Institutes of Health,

”Psykogeeningen”

SHARE May 18, 2010; 74 (20) ARTICLES

Cohort study on somatoform disorders in Parkinson disease and dementia with Lewy bodies

Marco Onofrj, Laura Bonanni, Lamberto Manzoli, Astrid Thomas

First published May 17, 2010, DOI: <https://doi.org/10.1212/WNL.0b013e3181df09dd>

Toiminnalliset neurologisten oireiden diagnoosi

- ▶ Diagnoosi ei ole poissulkudiagnoosi
- ▶ Potilaalla on oireisiin sopivia tyypillisiä löydöksiä, jotka eivät selity vaurioittavalla neurologilla sairauksilla
- ▶ Oireisto ei vaadi psykiatrista sairautta
- ▶ Potilaat eivät tuota oiretta tietoisesti

Altistavia tekijöitä

- ▶ Kipuoireyhtymät
- ▶ Ahdistuneisuus
- ▶ Lapsuusajan rankat tapahtumat
- ▶ Vanhemman ahdistuneisuus
- ▶ Fyysinen tai psyykinen trauma
- ▶ Itsetarkkailu
- ▶ Tietyt persoonan piirteet
- ▶ ADHD ja autismin kirjon häiriöt
- ▶ Kehitysvamma
- ▶ Internet-videot neurologisista oireista

Diagnostiikka

- ▶ On haastavaa
- ▶ Vaatii kokemusta erilaisista sairauksista
- ▶ Osa näistä sairauksista on erittäin harvinaisia

- ▶ Potilaalla voi olla sekä selkeä somatiikan sairaus, että toiminnallisia oireita

Toiminnallinen halvaus vs. halvaus

Halvaus	Toiminnallinen halvaus
Stabiili	Vaihtelee
Samanlainen joka tilanteessa	Vaihtelee tilanteittain (esim sängyllä tutkittaessa vs kävely)
On anatomisesti looginen	Anatomisesti epälooginen (eg molemmat kädet)
Toimii vähäisimmän energian periaatteella	Ylläpito vaatii energiaa
Potilas ei pysty nostamaan jalkaa	Jalka ”romahtaa” kesken tutkimuksen

Epileptiset kohtaukset

- ▶ <https://youtu.be/b-MI4D5q2Kg?t=760>
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=Nds2U4CzvC4>
- ▶ <https://n.neurology.org/content/89/10/e124>
- ▶ <https://edhub.ama-assn.org/jn-learning/video-player/18715354>
- ▶ [https://www.seizure-journal.com/article/S1059-1311\(20\)30189-8/fulltext](https://www.seizure-journal.com/article/S1059-1311(20)30189-8/fulltext)

- ▶ Neurologiset oireet voivat näyttää kummallisilta.
- ▶ Toiminnalliset kohtaukset eivät ole toiminnallisia vain siksi, että ne näyttävät kummallisilta

Epilepsia-kohtaus vs toiminnallinen kohtaus

Epilepsia-kohtaus	Toiminnallinen kohtaus
Kesto alle 5min	Kesto yli 5min
Liikkeet ovat synkronisia	Liikeoireiden tahti vaihtelee
Kieleen pureminen	Opistotonus-tyyppinen lantion nosto Väkivaltaiset riuhtovat liikkeet Pään kääntö sivulta sivulle
Silmät ovat auki	Silmät ovat kiinni (eikä niitä saa avattua)
Virtsat/ulosteet alla	Itku
Postiktaalinen sekavuus	Potilas muistaa kohtauksen
Tyypillinen hidas haukkova hengitys kohtauksen jälkeen	Nopea hengitys
Huuto ennen kohtausta	Änkytyttä puhe kohtauksen aikana Epämääräinen ääntely

Hoito

- ▶ Mikä on hoidon tavoite?
 - ▶ Paraneminen?
 - ▶ Elämänlaatu?
 - ▶ Vähentynyt terveystalveluiden käyttö?

Hoito

- ▶ Hoidon jatkuvuus samalla lääkäriellä
- ▶ Edukaatio diagnoosista (potilas/omaiset)
- ▶ Yleissairaalapsykiatrian arvio
- ▶ Psykofyysinen fysioterapia
- ▶ Musiikkiterapia
- ▶ Komorbiditeettien hoito
 - ▶ (kipu, ahdistuneisuus, unettomuus)

Kuinka puhun toiminnallisista oireista

- ▶ Kerron, että uskon hänen oireisiinsa
- ▶ Kerron diagnoosin potilaalle.
- ▶ Kerron hänelle, että diagnoosi ei perustu siihen että tutkimukset ovat normaaleja (vaan siihen, että oirekuva on tyypillinen)
- ▶ Käytän analogioita

Kuinka puhun toiminnallisista oireista

- ▶ Pohdi mitä potilas sinulta haluaa
 - ▶ Usein vastaus on vain, että varmuuden siitä että oireiden taustalla ei ole mitään vakavaa
- ▶ Kerron, että oireet ovat yleisiä (ne ovat)
- ▶ Kerron, että olen tavannut vastaavia potilaita (jos olet)
- ▶ Luon uskoa paranemisesta
- ▶ En ylipsykologisoi (tai vähättele psyyken merkitystä)
- ▶ Potilas voi edelleen hyötyä jostakin määritelmästä: eg. fibromyalgia

Hyödyllisiä analogioita

- ▶ Kovalevy vs. ohjelmisto
- ▶ Aavesärky
 - ▶ Aavesäryssä raajaa ei ole, mutta aivot olettavat raajan olevan olemassa
 - ▶ Toiminnallisessa oireessa raaja on, mutta aivot olettavat, että sitä ei ole olemassa

Luettavaa

- ▶ Stone et al: Functional symptoms in neurology, Bare essentials. Practical neurology [Practical Neurology](#) 9(3):179-89
- ▶ www.toiminnalliset.fi
- ▶ **Diagnosis and management of functional neurological disorder (Aybek, Perez, BMJ 2022)**